

PUCK VAN HEEL, 1904 - 1984

DOOR C. ZEVENBERGEN

MET het overlijden van Gerardus Henricus van Heel op 18 december 1984 verliest de voetbalwereld een legendarische Rotterdammer, die als speler van Feyenoord en het Nederlands Elftal vóór de Tweede Wereldoorlog tot de allergrootste voetballers behoorde.

Rotterdam heeft een zeer rijke voetbaltraditie. In deze stad, waar men vandaag de dag nog drie betaalde clubs vindt, werd in de laatste decennia van de vorige eeuw al voetbalgeschiedenis geschreven bij verenigingen als Concordia, Olympia en Rapiditas. Bij deze verenigingen bliezen de latere minister mr J.B. Kan en burgemeester mr P. Droogleever Fortuyn (later ook voorzitter van de Nederlandsche Voetbal Bond) als jongelieden hun partijtje mee. Andere getuigenissen van die voetbaltraditie zijn het spelen van de eerste Nederland-België op het Schuttersveld in mei 1905 voor ca. 25.000 toeschouwers en het organiseren van wedstrijden voor de Zilveren Bal vanaf 1900, een Rotterdams initiatief dat uitgroeide tot een jaarlijks nationaal voetbalgebeuren.

Zonder andere bekende voetballers tekort te doen, moet ik vaststellen dat een viertal Rotterdamse spelers het gebracht hebben tot een legendarische bekendheid. In de periode 1905-1920 was Bok de Korver van Sparta de meest populaire voetballer van Nederland. Na hem Puck van Heel, wiens glorietijd lag in de jaren 1923-1940. Daarna komen de grote tijden van Faas Wilkes en Coen Moulijn.

Gerardus Henricus ('Puck') van Heel werd geboren te Rotterdam op 21 januari 1904 als zoon van Marcellis van Heel en Gerardina Vos. Marcellis had zich in 1897 in Rotterdam-Zuid als bootwerker gevestigd, gekomen zoals zovelen uit Noord-Brabant; hij zou een groot gezin stichten, waarin het rooms-katholieke geloof beleden werd. Puck behoorde tot de oudere kinderen en al op de lagere school kreeg hij zijn bijnaam wegens zijn toen al geringe lengte.

Zijn natuurlijke voetbaltalenten bleken al vroeg. Door straatvoetbal in en nabij de Oranjeboomstraat (waar hij opgroeide) werd

47. Puck van Heel voor de prijzenkast van 'Feyenoord' (1979).

de basis gelegd voor zijn glorieuze loopbaan. Het was bijna een vanzelfsprekendheid dat hij als echte (Rotterdam-)Zuiderling lid werd van Feyenoord; in 1919 meldde hij zich aan bij de club die hij zijn leven lang trouw zou blijven.

Feyenoord speelde destijds aan de Kromme Zandweg op een voetbalterrein, waaraan de voetballiefhebbers uit de twintiger- en dertiger jaren goede herinneringen bewaren. De sfeer werd bepaald door de successen van een sterk elftal, waarin Puck van Heel op zijn vertrouwde links-half plaats een dominante rol speelde naast spelers als Kees Pijl, Janus Bul, Adrie van Male en de gebroeders Pauwe. Tot zijn afscheid in april 1940 werd Puck met Feyenoord elf maal afdelingskampioen, vijf maal kampioen van Nederland, twee maal bekerwinnaar en vele malen winnaar van de Zilveren Bal. De linksbenige Puck was een echte publiekstrekker zoals in later tijden Coen Moulijn dat ook was. Naast alle kampioenschappen waren ook de wedstrijden tegen Arsenal in 1937 en 1938 sportieve hoogtepunten. Deze wedstrijden vonden plaats in het Feyenoord Stadion, dat op 27 maart 1937 werd geopend en waarvoor Puck van Heel op 22 juli 1935 de eerste paal had geslagen.

Zijn eerste uitverkiezing voor het Nederlands Elftal kwam in april 1925 op een merkwaardige wijze tot stand. Hoewel hij op dat moment voor Feyenoords tweede elftal uitkwam (men wilde de eerste elftal-speler Cor van der Velde nog niet vervangen), waren zijn voetbalkwaliteiten niet aan de Nederlands Elftalcommissie voorbijgegaan en selecteerde men hem voor de interland Zwitserland-Nederland op 19 april te Zürich. Was zijn meespelen in deze wedstrijd nog een verrassing, bij de volgende interlands werd het een vanzelfsprekendheid. Hij speelde meer dan veertien jaar (tot en met oktober 1938) achtereenvolgens voor het Nederlands Elftal en kwam tot een record aantal van 64 wedstrijden, waarvan 29 als aanvoerder. Pas in 1979 werd dit record verbeterd door Ruud Krol, die echter het voordeel had dat het aantal interlands in zijn tijd per jaar groter was dan vroeger. Zo miste Puck van Heel met het Nederlands Elftal in 1934 het zeker geachte deelnemen aan de eindstrijd van de wereldkampioenschappen in Italië ('We gaan naar Rome!'). Hoewel Rome niet gehaald werd, had Nederland in o.a. Van Heel, Mijnders, Wels en Smit spelers van allure, die de basis voor een sterk elftal vormden. Ook toen waren voetballers al nationale helden en vooral Puck van Heel smaakte in de dertiger jaren het genoegen de meest populaire sportman van Nederland te zijn. Het is moeilijk precies aan te geven, waaraan hij die grote populariteit te

danken had. Voor mijn gevoel was Phida Wolff het dichtst bij de waarheid, toen hij in zijn boek 'Feyenoord' (uitg. 1965) schreef:

'Over het technisch vernuft en het tactisch inzicht van Puck van Heel te gewagen zou bijzonder moeilijk zijn omdat men zijn spel moet hebben gezien en er van moet hebben genoten en het was van een zodanige briljance, dat het in woorden niet was weer te geven. Jarenlang werd Puck geprezen als de meest-begaafde voetballer die Feyenoord, ja die Nederland ooit bezeten heeft. Zijn spel is nooit geschoeid geweest op bravour, maar zuiver op intellect en techniek en al speelde hij dan ook in een tijd dat er van betaald voetbal geen sprake was, hij is de geschiedenis ingegaan als een voetballer van uitzonderlijke allure, die zich vooral kenmerkte door zijn grote eenvoud. Ondanks de roem en de glorie die hem in zijn prachtige carrière als speler deelachtig zijn geworden, bleef hij eenvoudig, daarmee duidelijk het bewijs leverend dat eenvoud het kenmerk van het ware is.'

Feyenoord wist Puck van Heel te waarderen en benoemde hem in 1935 al tot lid van verdienste. Een onderscheiding van de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond kwam eerst in 1964, toen hij bondsridder werd. Een blijk van waardering van de zijde van de gemeente Rotterdam liet echter nog langer op zich wachten. Pas bij Pucks 75ste verjaardag (1979) werd hem de 'Van Borselenpenning' uitgereikt.

Zou Puck van Heel na de invoering van het betaalde voetbal hebben gespeeld, dan had hij als beroepsvoetballer 'het grote geld' binnen zijn bereik gehad. De amateurs in zijn tijd moesten op een andere manier in hun levensonderhoud voorzien. Alleen door na 1940 op bescheiden wijze als voetbaltrainer op te treden behaalde Puck van Heel enige winst uit zijn voetballoopbaan. Was hij aanvankelijk vertegenwoordiger en sigarenwinkelier, na de oorlog was hij bekend als caféhouder in de Jonker Fransstraat en de Bas Jungeriusstraat. Toen hij 65 jaar werd, in 1969, beëindigde hij het kasteleinschap en trok hij zich in de anonimiteit terug. Hij hield niet erg van de publiciteit en weigerde bij zijn 65ste verjaardag pertinent op de televisie te verschijnen voor een interview. Na het overlijden in 1978 van zijn vrouw, met wie hij in 1933 was getrouwd, leefde hij betrekkelijk eenzaam. De belangstelling van de media op zijn 75ste verjaardag in 1979 ervoer hij als overdreven.

'Eenvoud is het kenmerk van het ware'. Rotterdam – wel voetbalstad nr. 1 genoemd – mag dankbaar zijn zulk een voetballer te hebben bezeten.